

Referat fra møde i UFPP – arbejdsgruppe for kartofler

Mødet blev afholdt onsdag d. 16/3 2022, fra kl. 10-15.00 hos Unipatatas med mulighed for deltagelse via Teams.

Deltagere

Fra arbejdsgruppen for kartofler: Søren O. Jørgensen, Preben Kloster, Christian Feder, Jeppe Jørgensen, Carl Heiselberg, Lars Bødker, Kim Madsen (via Teams), Ole Søgård (via Teams).

Fra Landbrugsstyrelsen: Kristine Riskær, Thomas Thomsen, Marie-Louise Nielsen, Sabine Bye (enkelte punkter via Teams), Tine Vilbrad (enkelte punkter via Teams), Lars Landbo (enkelte punkter via Teams)

Afbud

Mogens Nicolaisen og Søren Thorndal Jørgensen

1. Velkomst

Kristine bød velkommen til mødet og takkede Unipatatas for et være værter for mødet. I efteråret fik Landbrugsstyrelsen ny direktør, Lars Gregersen. De opslåede stillinger til ny vicedirektør for tilskud og sagsbehandling og ny vicedirektør for Jura og kvalitet (og dermed også Planter & Biosikkerhed) er endnu ikke besat. Landbrugsstyrelsen ændrer organisering med større fokus på forvaltningsret og kvalitet i sagsbehandlingen. Frederik Vad stopper i Landbrugsstyrelsen og Sara Dilling er tiltrådt ind i stillingen.

2. Orientering fra Landbrugsstyrelsen

- a. Resultat af marsyn og avlskontrol sæson 20/21 og fremdrift på jordprøver 21/22: Orientering om marsyn og jordprøver er udsendt i bilag til mødet og der var ikke yderligere kommentarer. Ole Søgård oplyste, at laboratoriet er lidt bagud med analyserne af prøverne og Fødevarestyrelsen har sendt 500 prøver til Nederlandene til analyse. Målet for FVST lab er at have analyseret prøverne færdig til 1. maj. De analyserer prøverne i den rækkefølge de er anmeldt. Prioritering af kontrollen foretages af kontrolafdelingerne og udtagning af jordprøver har højeste prioritering, mens virksomheds- og omsætningskontrol passes ind med vejrlig.
- b. Sorter i stødpude marker til marker med brok. Efter gennemgang af sorter i stødpudemarker og spørger erhvervet, hvor længe nabomarker til brokmarker skal have restriktioner i de marker hvor smitten var så lav at avl af resistente sorter blev muligt efter 5 år. LBST gennemgår afgørelser på de tilstødende marker. Christian Feder fremsender den/de aktuelle sager til Tine og Thomas. LBST følger op med hvilke restriktioner, der gælder for de omtalte nabomarker. Der skal evt. udstedes nye afgørelser.
- c. Ændringer i Bekendtgørelse (gengroninger og sædskifte)
Sædskifte: Præbasis læggekartofler kan bibeholde kravet om sædskifte jf. Kommissionens gennemførelsesdirektiv 2014/21 da der er tale om et minimumsdirektiv hvorefter DK kan fastsætte strammere regler om betingelser og EU-klasser for præ-basislæggekartofler Basis læggekartofler

er omfattet af Kommissionens Gennemførelsesdirektiv 2014/20 om EU-klasser for basislæggkartofler og certificerede læggkartofler. Heri indgår ikke minimumsregler for at fastlægge krav om fri år før avl af læggkartofler. Vi kan således som medlemsland ikke lave strengere krav end forordningen. I bemærkninger til direktivet indgår, at strengere krav om sædskifte i basisavl ikke længere er relevant, da der indgår krav til fremmed sort, antal generationer i hver 'grade' mm. Landbrugsstyrelsen vil foretage en nabohøring hos Tyskland, Nederlandene, Frankrig og Sverige om deres praksis med sædskifte regler inden henvendelse til EU Kommissionen om mulighed for at fastholde regler for basis. De nuværende regler til sædskifte i basisavl videreføres i bekendtgørelsen indtil svar foreligger fra Kommissionen. Kim Madsen har talt med Nederlandene og Frankrig, om at de kører videre med sædskiftekrav, også i basisavl, hvilket umiddelbart er direktivstridigt, jf. Dir 2014/20. I ALM er det muligt at anmelde marker til marksyn tidligere end antallet af friår er opfyldt og man får en Info meddelelse i forbindelse med anmeldelsen, hvis sædskiftetilstandene ikke er opfyldt. Sædskifte indgår ikke i den kommende KCN forordning, men LBST er blevet opmærksom på hjemmelsunderskud i forbindelse med servicetjek af bekendtgørelsen om læggkartofler.

Gengroninger: Der er stadig krav om ingen gengroninger ved prøvetagning før avl af læggkartofler. Sortsrenhed i direktiverne kan kvalificere sig som gengroningsregler og vi har stadig tolerance ved marksyn, der kan betragtes som regler om ingen gengroninger. Reglerne omkring gengroninger skal fremgå tydeligt i vejledning, samt hvad der er medtaget i definitionen af en gengroning. Både sædskifteregler og regel om gengroning er foranstaltninger for at forebygge spredning af karantæneskadegørere. Overholdelsen er et udtryk for rettidig omhu at holde fast i reglerne. Landbrugsstyrelsen følger også op med nabohøring om håndtering gengroninger. Problematikken kan også udvides til affald på markerne. Erhvervet ser gerne at Landbrugsstyrelsen snarest opdaterer vejledning om avl af læggkartofler i forbindelse med opdeling af regler på området mellem forordninger og bekendtgørelsen. Erhvervet ønsker også en orientering omkring forordningen om Plant Reproductive Material (PRM), som kommer til at gælde for kartoffelområdet og alle andre arter.

- d. Opdatering af Bekendtgørelse og skadegørerforordninger: Forslaget er stadig under forhandling, og vi forventer at få et udkast snarest. Det er især KCN forordningen, der trækker ud. Alle forordningerne skal diskuteres i Scopaff. Så snart forordningerne er klar og træder i kraft, skal BEK om læggkartofler også offentliggøres. Den nuværende vejledning er ret bred (vejledning for avl, sortering, forsegling og mærkning). Erhvervet ønsker, at der kommer en vejledning til hver af de fire nye skadegørerforordninger. Forordninger er direkte gældende og skal læses sammen med den nationale bekendtgørelse. Vejledningerne er en samling af reglerne og er et udtryk for praksis. LBST's arbejde med vejledninger er øget og de skal være læsbare for alle. Alle vejledninger lægges i retsinformation. Erhvervet

- efterlyste procedurer for praksis, hvis vi finder en af skadegørerne. Det er foreslået at invitere arbejdsgruppen til en beredskabsøvelse og gennemgå scenarier for en skadegører inden for de nye forordninger. Yderligere er det også foreslået at gennemføre en masterclass med udvalget, hvor de juridiske regler efter forordningernes ikrafttræden gennemgås.
- e. Marksyn i præbasis: LBST kan ikke udvide aftalen med SEGES med bevilling til at udføre flere end 3 marksyn. Stigende forekomst af sortben Med første fund af en plante med sortben i 3. syn, er afgørende for om der bliver udført et 4. marksyn. Nye typer af sortben har hævet frekvensen med planter med sortben. I 2021 havde næsten alle præbasisavlere et 4. marksyn i en eller flere høstlinjer. Et 4. syn er ikke gyldigt, jf. bekendtgørelsen og direktivet, der giver mulighed for 'op til tre syn'. Dette er også tilfældet i andre lande fx Nederlandene. Angreb af sortben kan først ses senere på sæsonen. Kun hvis et 4. marksyn indgår i aftale med SEGES kan resultatet fra 4. marksyn lægge til grund for klassificering. I direktivet og bekendtgørelsen indgår op til 3 marksyn og en ændring skal med i Bekendtgørelsen. Landbrugsstyrelsen aftaler med SEGES, hvordan praksis bliver i 2022.
- f. Test af kerneplantesamling. Test foretages hos SASA, men LBST er ved virksomhedskontrol blevet opmærksom på, at analyser for 5 skadegørere i Bekendtgørelse, ikke er med i testen hos SASA. Vi undrer os over, at EU kravene ikke er så omfattende, som SASA tester for. Candidatus arterne indgår ikke i test og de er EU krav. Test hos SASA blev i sin tid valgt fordi de både har PCR test og biologiske test. Nye optagne sorter i kerneplantesamlingen skal testes for Candidatus arterne. De øvrige 3 skadegørere tages op på næste møde i udvalget.
- g. Gennemgang af CRISPR/CAS-9 ved Lars Landbo. Metode til at frembringe målrettede genetiske ændringer. Populært kaldet en gensaks. Bruges både til små og store genetiske ændringer. Slukke for, ændre eller indsætte nye gener i planter. Alle planter eller organismer fremstillet med CRISPR er omfattet af GMO-regulering. Regler for indesluttet anvendelse, udsættelse og anvendelse til fødevarer og foder. Må kun ske hvis der er godkendelse til det (fra LBST). Underlagt politisk kontrol og GMO reguleringen er meget omfattende. EU-Kommissionen har vurderet, at den nuværende GMO-regulering er ikke formålstjenstlig i forhold til den nye tekniske viden. Kommissionen fremlægger nyt forslag om regulering af planter frembragt med metoden målrettet mutagenese og cisgenese. Forventes fremlagt i 2. kvartal af 2023. Arbejdstilsynet og MST er ansvarlig for reglerne om opbevaring af GMO og indesluttet anvendelse til forskning. Arbejdstilsynet træffer afgørelse i den individuelle sag. Faciliteterne skal være godkendt til dyrkning af GMO planter. I et GMO klassificeret område betragtes alt materiale inden for området som GMO og man skal sikre at materiale ikke kan blandes mellem planter. Problematikken er, at man ikke nødvendigvis kan skelne en GMO sort fra en ikke GMO-sort morfologisk. Praktisk problem med håndteringen og adskillelse af nye sorter, der er fremkommet med GMO teknikker. Der skal tages stilling til, hvordan GMO sorter, der ikke kan skelnes morfologisk fra andre, skal håndteres. De ændringer man laver kunne i mange tilfælde også være frembragt ved traditionelle

- forædlingsmetoder. Hvis der er brugt GMO metoder skal sorterne GMO reguleres. Der er lignende problematikker på prydplanteområdet, hvor man ikke kan se en forskel på GMO og ikke GMO.
- h. Fakturering af knoldprøver. Der er flere aspekter i sagen og der skal være gennemsigtighed i faktureringen. LBST kigger ind i gennemsigtighed af kørsel. Den anden del er, at når en kontrollør tager rekvirerede prøver til en virksomhed, tager de i nogle tilfælde også prøver til styrelsen. LBST arbejder med en model med udkørselspunkter fra lokalafdelinger og virksomhederne kommer til at betale for transporten ud fra udkørselspunkterne. I gennemsnit udbreder det betalingen for kørsel, nogle kommer til at betale mere og andre mindre end de gør i dag. Selvom en kontrollør kommer fra en afdeling og skal køre en kontrol i en anden afdeling, er udkørselspunktet fra den afdeling marken tilhører. Erhvervet påpegede gråzone med afstand mellem marker og hvornår en ny kørsel starter.
 - i. Opfølgende undersøgelser efter notifikation fra EU. Punktet er ikke diskuteret ved dette møde og tages op på næste møde.
 - j. EUPHRESCO projekt om *Meloidogyne fallax* og *M. chitwoodi*. Punktet er ikke diskuteret ved dette møde og tages op på næste møde. Landbrugsstyrelsen skal kommentere til projektbeskrivelsen, hvilke konsekvenser det vil have for avlen, hvis man finder skadegøren.
3. Opfølgning fra sidst
- a. % angivelser på analysebeviser for virus. Angivelse af 100 % virus på analysebeviset (smitte i alle brønde). Forslag om at LBST i stedet angiver smitte i 10 og 9 brønde som mere end 21%. Angivelse af 100 % på analysebeviset er baseret på symmetri i statistikken fra 0 % og 100 %. Ændringen skal valideres af en statistiker (Landbrugsstyrelsen retter henvendelse til Århus Universitet. Analysemetoden er undersøgt hos AU med antal knolde og antal prøvebrønde der indgår ved opdeling i den nuværende metode med 10 brønde. Modellerne blev drøftet for over 10 år siden. Erhvervet oplyste at NAK angiver analyseresultatet med to decimaler og tilbyder flere metoder med opdeling af prøven i dels 4, 10 og 20 brønde. Landbrugsstyrelsen sender tolerancegrænserne til Ole fra FVST. 0, 1, 2 og 8 %. Metoden må ikke være dyrere end den er i dag. Klasse B (tolerance på 10%) skal efter ønske fra erhvervet ikke inddrages. FVST afklarer om der tidligere har været en beregningsmodel som kunne give et resultat på 8 %. FVST mener at en løsning kan findes i analysemetoden. Erhvervet angiver, at selv hvis analysen viste 3 % kunne kartoflerne ikke bruges til opformering og mener ikke prøvestørrelsen skal øges for at kunne få et resultat på 8%.
 - b. Kampagne om handel med ikke certificeret materiale. Gennemgang af planen for formidling af materialet omkring handel med ikke certificerede læggekartofler. Landbrugsstyrelsen sender materiale rundt til virksomhederne til formidling. De næste 14 dage efter mødet skal de fleste kartofler lægges. LBST har sat gang i 15 udskiftningskontroller hos konsumavlere. KMC har sendt to artikler ud med information om udskiftningskontrol og kartoffelbrok, som er blevet uddelt på mødet. Det

- blev fremhævet at nye avlere ikke nødvendigvis er klar over reglerne omkring udskiftning.
- c. Stikprøver af udenlandsk læggemateriale. Landbrugsstyrelsen vil ikke bede erhvervet om at anmelde deres import af materiale og vi vil derfor ikke lave stikprøvekontrollen. En evt. anmeldelse fra erhvervet vil således være helt frivillig.
4. Orientering/input fra erhvervet
- a. Trykning af plantepas med certificeringsmærke. En sorterevirksomhed har fået indtryk af et Plantepassene skal bestilles fra dag til dag, og man skal derfor betale opstartsgebyr hver gang. Hertil kan oplyses at Plantepas med certificeringsmærke kan bestilles samlet men opdelt i forskellige sorter og forskellige lukkedage. Bestillingen kan således foretages samlet for lukning af partiet over flere dage. For at imødegå fejl herunder plantepas som ikke modtages kontakter LBST virksomheden ved hul i nummerrækken for Plantepas
 - b. Egyptiske eksportregler. LBST har ikke nye informationer omkring Egyptens nye krav. Hvis Egypten ikke er tilfreds med den danske plantesundhedskontrol, så kan de henvende sig til LBST (eller en virksomhed). LBST vil på baggrund af deres begrundelse for utilfredsheden tilbyde dem en systemaudit. Selvom virksomhederne skal anmelde deres mængder af forventet eksport, kan Egypterne ikke kontrollere en specifik avlers marker. Begrundelsen for deres utilfredshed bør bunde i konkrete erfaringer. Virksomhederne skal orienterer LBST hvis der kommer en kontrollør fra et andet land på besøg. Problematikken kommer højst sandsynligt op snart. Virksomhederne skal kende til LBST's holdning og tilgang hvis der kommer ønske om audit pba. Sager eller dårlig erfaring med den officielle danske plantesundhedskontrol.
5. Orientering/input fra Fødevarestyrelsens laboratorium
- a. Godt samarbejde med erhvervet. I nogle rekvirerede bestillinger har det være uklart for hvilke virus og sortbensyge der skal undersøges for. FVST har ønske til opdatering af blanketten, så afkrydsning bliver mere tydeligt. Der blev spurgt til mulighed for flere virustest, af de samme knolde i en bestilling. Standard analyser er med hhv. 2 og 5 virus i en test når typen angives på blanketten.
6. Eventuelt
- a. Miljøteknologiordninger kan ikke på kort sigt medvirke til udvikling af mekaniske metoder imod genvækst. Reglone er måske ikke tilgængelig til den kommende sæson. Erhvervet spørger, om Landbrugsstyrelsen støtter miljøteknologiordningen, selvom vi ikke kender virkningen af de nye metoder. Alternativ er at udtage knoldene på lager. Erhvervet efterlyste hvordan prøvetagning skal foretages hvis, afgrøden ikke er nedvisnet Erhvervet må gerne supplere med muligheder for at tage knoldprøverne i marker med manglende nedvisning
 - b. Næste møde: 14. september 2022. Hos KMC, Brande.